

В 0 1 0 0 8 4 8 4

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Заснований у 1993 році

Періодичність випуску – 4 номери на рік

№ 3 (90) 2017

Харків
«Право»
2017

ШАНДУЛА ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ,

доцент, кандидат юридичних наук, доцент
кафедри організації судових та правоохоронних
органів Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,

Україна, м. Харків

e-mail: shandula1961@gmail.com

ORCID 0000-0002-8055-0138

УДК 347.965

Роль адвокатури в реалізації права особи на професійну правничу допомогу

Статтю присвячено розгляду ролі адвокатури в реалізації права особи на професійну правничу допомогу. Проаналізовано новації у статусі адвокатури та її місця в механізмі забезпечення прав і свобод людини і громадянина у результаті Конституційної реформи щодо правосуддя від 2016 р. Розглянуто поняття, ознаки і зміст терміна «професійна правнича допомога», наведено його порівняння із поняттям «правова допомога». Сформульовано пропозиції щодо удосконалення законодавчої регламентації діяльності адвокатури з надання професійної правничої допомоги.

Ключові слова: адвокат, адвокатура, адвокатська діяльність, професійна правнича допомога, Конституційна реформа щодо правосуддя.

Вступ. Основний Закон України внаслідок Конституційної реформи щодо правосуддя від 2016 р. встановив нові, підвищені гарантії захисту прав особи в контексті євроінтеграційних прагнень нашої держави й орієнтації на кращі світові стандарти захисту прав людини. До них, зокрема, належить і передбачене ст. 59 Конституції України право кожного на професійну правничу допомогу, яка у випадках, передбачених законом, надається без-

оплатно, та свободу у виборі захисника своїх прав. Однією із основних гарантій забезпечення цього конституційного права особи є адвокатська діяльність, у зв'язку із чим набуває актуальності роль адвокатури у реалізації права особи на професійну правничу допомогу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Роль адвокатури у забезпеченні права особи на правову допомогу була предметом досліджень таких

вітчизняних учених, як Н. М. Бакаянова (N. M. Bakayanova), О. А. Банчук (O. A. Banchuck), Т. В. Варфоломєєва (T. V. Varfolomeeva), Т. Б. Вільчик (T. B. Vilchick), С. О. Іваницький (S. O. Ivanitskiy), Т. В. Омельченко (T. V. Omelchenko), О. Г. Яновська (O. G. Yanovskaya) та ін. Серед зарубіжних авторів, які розглядали цю проблему, варто відмітити напрацювання у галузі організації й діяльності адвокатури Рене Давида (Rene David), М. Молло (M. Mollo), К. Штерна (K. Stern), Д. Гарета (D. Garrett), Дж. Горєя (J. Gorrey), В. Бернама (V. Bernam), А. Патерсона (A. Paterson) та ін. Разом з тим, з огляду на важливість і багатоаспектність даної проблематики, її попередні наукові дослідження не можна вважати вичерпними, що зумовлює потребу чергового звернення до означених питань.

Мета і завдання дослідження. Метою статті є визначення ролі адвокатури в реалізації конституційного права особи на професійну правничу допомогу. При цьому автор ставить собі завдання розкрити зміст поняття «право на професійну правничу допомогу», з'ясувати окремі аспекти реалізації його адвокатурою й сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативної регламентації зазначених питань.

Виклад основного матеріалу дослідження й отриманих результатів. Передусім для з'ясування предмета дослідження потрібне визначення термінів, що вживаються в цій сфері. Так, на відміну від попередньої редакції Основного Закону, в результаті Конституційної реформи щодо правосуд-

дя від 2016 р. було закріплено поняття «професійна правнича допомога». Воно замінило собою термін «правова допомога», що використовувався в тексті Конституції України раніше та продовжує застосовуватися в галузевому законодавстві. Так, у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [1] адвокатська діяльність визначається як незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту (п. 2 ч. 1 ст. 1). Сам термін «правова допомога» розкрито в іншому законодавчому акті, а саме в Законі України «Про безоплатну правову допомогу» [2], відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 1 якого правова допомога визначається як надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення. У свою чергу правові послуги, через категорію яких визначається поняття «правова допомога», передбачають надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, процесуальних та інших документів правового характеру; здійснення представництва інтересів особи в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; забезпечення захисту особи від обвинувачення; надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації (п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу»). Крім того, поняття «правова допомога» розглядалося і в Рі-

шенні Конституційного Суду України №23-рп/2009 від 30 вересня 2009 р. у справі про право на правову допомогу, відповідно до якого правова допомога є багатоаспектною, різною за змістом, обсягом та формами і може включати консультації, роз'яснення, складення позовів і звернень, довідок, заяв, скарг, здійснення представництва, зокрема в судах та інших державних органах, захист від обвинувачення тощо [3].

З урахуванням вказаних положень науковці визначають правову допомогу як юридичні (правові) послуги, одним із суб'єктів надання якої в Україні є адвокатура, а поняття адвокатської діяльності формулюють як «діяльність з надання правової допомоги фізичним та юридичним особам, що здійснюється адвокатами в рамках встановлених законом організаційних форм» [4, с. 13, 15]. На думку В. М. Ісакової, право на правову допомогу має розглядатися як природне невідчужуване право особистості, що належить до першого покоління прав людини і за своєю суттю є громадянським правом. Воно являє собою встановлену законом невід'ємну і невідчужувану можливість отримувати в установленому законом порядку професійну допомогу з питань правового характеру [5, с. 344]. Існування інституту правової допомоги адвоката Т. Б. Вільчик розглядається як спеціальний правовий інститут стосовно загального – інституту правової допомоги, що регулює діяльність усіх суб'єктів права із надання правової допомоги в Україні, є його особливою і найважливішою складовою [6, с. 9].

Хоча законодавець розкриває поняття правової допомоги через перелік певних правових послуг, у науковій юридичній літературі зустрічається підхід, що заперечує вживання терміна «правові послуги» щодо адвокатської діяльності. Як зауважують деякі вчені, «правова допомога» – це вид професійної діяльності, тоді як «правові послуги» – різновид підприємницької діяльності [7, с. 28]. На наш погляд, між цими поняттями немає принципової різниці, яка б не дозволяла вживати їх в контексті позначення змісту й сутності адвокатської діяльності.

Тож, не заперечуючи підходу, за якого поняття правової допомоги розкривається за допомогою переліку правових послуг, звернемо увагу на те, що, враховуючи конституційні зміни термінології, про які йшлося вище, визначення поняття адвокатської діяльності через категорію «правова допомога» не є повністю коректним. Адже ч. 1 ст. 131² Конституції України недвозначно закріпила, що «для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура». Отже, і поняття адвокатської діяльності має визначатися як надання професійної правничої допомоги, що, у свою чергу, конкретизується через перелік певних видів правових послуг. З огляду на це, доводиться констатувати невідповідність чинних нормативних актів у галузі регулювання організації та діяльності адвокатури Конституції України. Вважаємо, що для виправлення зазначеної колізії в тексті законів України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про безоплатну правову допомогу» та інших законодавчих і підза-

конних актів, де ці терміни використовуються, поняття «правова допомога» має бути замінено на «правничу допомогу».

Варто звернути увагу на те, що положення ст. 59 та ст. 131² Основного Закону дублюють одне одного у вживанні терміна «професійна правнича допомога», хоча, як норма більш загального значення, ст. 59 Конституції України цілком могла б зберегти поняття «правова допомога» як більш широке, тоді як ст. 131², присвячена адвокатури, мала б конкретизувати суб'єкта надання саме професійної правничої допомоги як одного із різновидів правової допомоги. Крім того, законодавець, вилучивши згадку про адвокатуру зі ст. 59 і розд. II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України, відвів їй окрему ст. 131² у розд. «Правосуддя», чим, з одного боку, посилив позиції цього інституту в державі й суспільстві, а з другого – вказав на зв'язок адвокатської діяльності із реалізацією правосуддя як основної функції судової влади. З огляду на це варто погодитися із позицією тих учених, які розглядають право на правову допомогу як один з аспектів доступу до правосуддя та права на справедливий судовий розгляд, вказуючи, що основоположний принцип будь-якої правової системи полягає в тому, що вона повинна гарантувати реально діюче право на рівний доступ до правосуддя [8, с. 409].

Аналізуючи зміст терміна «правничий», варто вказати, що згідно із тлумачним словником української мови він визначається як те саме, що юри-

дичний, тоді як «правовий» – той, що стосується права [9, с. 1101]. Отже, поняття «правнича допомога» є синонімом терміна «юридична допомога», тоді як «правова допомога» має більш широке значення. Додержуючись такого підходу, можна констатувати, що у чинній редакції Конституції України фактично відбулося повернення до термінології, що використовувалася у період до 1996 р. і передбачала застосування поняття «юридична допомога». З цього приводу Т. В. Омельченко зазначає, що до офіційного оприлюднення Конституції України 1996 р. використовувався термін «юридична», але внесення до ст. 59 Конституції України поняття «правова» спонукало законодавця поступово у нормативно-правових актах замінювати «юридичну» на «правову» допомогу [10, с. 500]. Отже, на сьогодні існують передумови для фактично зворотного процесу.

Слід вказати, що і до Конституційної реформи щодо правосуддя від 2016 р. співвідношення понять «правова» і «юридична» допомога було предметом дискусій. Хоча більшість вчених при визначенні змісту адвокатської діяльності дотримувалися положень чинного законодавства, оперуючи терміном «правова допомога», окремі фахівці, як, приміром, Н. О. Обловацька, наводили визначення адвокатської діяльності як надання юридичної допомоги населенню, не обґрунтовуючи доцільність цього терміна [11, с. 47]. Інші вчені, як І. В. Головань, вказували на архаїчність цього підходу, проте погоджувалися, що ці терміни фактично збігаються [4, с. 12]. На тій точці зору, що ці поняття є синонімами, фактично

стояв і Конституційний Суд України, визначаючи право на правову допомогу як гарантовану Конституцією України можливість фізичної особи одержати юридичні (правові) послуги [12].

Інші вчені обґрунтовували необхідність уточнення існуючої на той час термінології. Так, Р. С. Титикало висловлено думку, що хоча поняття «правова» та «юридична» допомога є досить близькими по суті, втім не є тотожними, оскільки перше поняття є більш прийнятним для сфери міжнародного права, а друге – для допомоги, яка надається державою громадянам [13, с. 294]. На думку Т. В. Омельченко, прикметник «правова» створений від слова «право», а тому характеризує спосіб допомоги, а не її зміст, тоді як прикметник «юридичний» походить від слова «юрист» і характеризує професійну ознаку. Відповідно, будь-яка юридична допомога одночасно є і правовою, але не кожна правова допомога є юридичною. Це дозволяє автору зробити висновок, що поняття «правова допомога» є більш широким за змістом, ніж «юридична допомога» [10, с. 501].

Узагальнюючи наведені підходи, варто зазначити, що поняття «правова допомога» є більш широким і загальним відносно терміна «юридична допомога», і вони співвідносяться як ціле і частина. Водночас термін «юридична» вказує на специфіку цієї допомоги, а саме те, що вона надається професійним юристом у конкретних юридичних ситуаціях. З цієї точки зору закріплення в Конституції України терміна «правнична допомога», що, як було з'ясовано вище, є синонімом по-

няття «юридична допомога», виглядає цілком виправданим і доцільним. Разом з тим, не лише в науковій юридичній літературі, а й серед адвокатської спільноти відсутнє чітке розуміння співвідношення й відмінностей зазначених правових понять. На це вказує, приміром, термінологія Правил адвокатської етики, затверджених Звітним виборним з'їздом адвокатів України від 9 червня 2017 р. [14], тобто більш ніж через рік після проведення Конституційної реформи щодо правосуддя, у яких, починаючи з Преамбули цього документа, поняття «правова допомога» вказується у дужках після терміна «професійна правничка допомога», тобто вони використовуються як рівнозначні. Вочевидь, такий підхід є помилковим і, з огляду на рівень і значення цього документа, а також на час його прийняття, хибно орієнтує адвокатів у розумінні змісту й значення тих соціально-правових функцій, які покладені на них Основним Законом України.

Загалом, розглядаючи поняття «професійна правничка допомога», можна виокремити такі його ознаки: 1) це допомога у сфері застосування різних джерел права; 2) виходить від професійного правника – юриста; 3) її змістом є надання юридичних послуг; 4) вона спрямована на захист прав і свобод людини і громадянина.

Серед наведених ознак на особливу увагу заслуговує друга, оскільки саме вона, на наш погляд, найбільш істотно відрізняє розглядуване поняття від терміна «правова допомога». У зв'язку із цим звертає на себе увагу та обставина, що законодавець при внесенні

змін до Конституції України зайвий раз підкреслив ознаку професійності правничої допомоги, хоча, як ми уже з'ясували, це впливає із самого терміна «правничка». Вочевидь, такий підхід обумовлений намаганням гарантувати якомога більш високий рівень такої допомоги, що може бути забезпечений лише завдяки професіоналізму її носіїв. З огляду на це, серед принципів діяльності адвокатури, на наш погляд, має бути закріплено принцип професіоналізму. На жаль, ч. 1 ст. 4 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» серед принципів, на яких здійснюється адвокатська діяльність (верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів) не згадує принцип професіоналізму, хоча він виокремлюється в науковій юридичній літературі щодо представників інших юридичних професій. Так, приміром, принцип професіоналізму суддів, на думку А. В. Лапкіна, зумовлений потребою у здійсненні судової влади високопрофесійними юристами і передбачає наявність спеціальних професійних і кваліфікаційних вимог до представників суддівського корпусу та особливого порядку його формування, встановлених законом [15, с. 69]. Аналогічно зазначений принцип можна сформулювати й відносно адвокатів: види правничої допомоги, що надаються адвокатами, і сприяння ними у здійсненні правосуддя вимагають встановлення у законі спеціальних професійних і кваліфікаційних вимог до адвокатів та особливого порядку набуття відповідного статусу.

Аналогічне принципу професіоналізму значення має сформульований у Правилах адвокатської етики принцип «компетентність та добросовісність». Стаття 11 зазначених Правил передбачає, що, зважаючи на суспільну значущість і складність професійних обов'язків адвоката, від нього вимагаються високий рівень професійної підготовки, ґрунтовне знання чинного законодавства, практики його застосування, опанування тактики, методів і прийомів адвокатської діяльності, ораторського мистецтва. Адвокат зобов'язаний надавати професійну правничу (правову) допомогу клієнту, здійснювати його захист та представництво компетентно і добросовісно, що передбачає знання відповідних норм права, наявність необхідного досвіду їх застосування, досконалість у врахуванні всіх обставин, що стосуються доручення клієнта та можливих правових наслідків його виконання, ретельну підготовку до виконання доручення. Адвокат має постійно підвищувати свій професійний рівень та кваліфікацію, володіти достатньою інформацією про зміни у чинному законодавстві. Адвокат повинен забезпечувати обґрунтовано необхідний рівень компетентності своїх помічників, стажистів, технічного персоналу та інших осіб, що залучаються ним для виконання окремих робіт у зв'язку з виконанням доручення [14]. Однак закріплення цих положень, попри їх повноту і правильність, на рівні Правил адвокатської етики, а не Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» з формального боку дещо применшує

їх значення, яке на практиці важко переоцінити.

Вимогою професіоналізму можна пояснити і той факт, що лише адвокатам дозволяється здійснювати представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Надання цих видів правничої допомоги є виключною компетенцією адвокатів з огляду на високу соціальну важливість відповідної діяльності, її відповідальне значення для забезпечення низки інших прав і свобод особи, яку захищають чи представляють у суді. При цьому ця залежність є взаємооберненою: оскільки тільки адвокати можуть здійснювати зазначені види правничої допомоги, то вони повинні мати найвищий рівень компетентності, ділових якостей і фахових знань.

Висновки. Конституційна реформа щодо правосуддя від 2016 р. посилила роль адвокатури у забезпеченні права особи на правничу допомогу. Одночасно вона акцентувала увагу на професійному характері такої допомоги, що виявляється у термінах «професійна» і «правнича», якими вона позначається, на відміну від загального поняття «правова допомога», яке використовувалося у попередній редакції Основного Закону.

Таким чином, саме професійний характер юридичної (правничої) допомоги визначає особливе місце адвокатури у механізмі її надання громадянам, яке зафіксоване у ст. 131² Конституції

України. Система вимог до осіб, які бажають отримати статус адвоката, складний порядок його набуття, вимоги до адвокатів, положення щодо їх відповідальності – все це у кінцевому рахунку покликане забезпечити належний рівень юридичних послуг, які надаються адвокатами, і гарантувати відповідне право особи, передбачене у ст. 59 Конституції України. Надання професійної правничої допомоги адвокатурою не виключає і не підміняє діяльності у цій сфері інших уповноважених суб'єктів, в тому числі органів державної влади, проте є найважливішим елементом і дієюю гарантією розглядуваного права, яке ніким не може бути обмежене.

Проблеми в реалізації конституційних положень щодо гарантування права особи на професійну правничу допомогу створює той факт, що галузеве законодавство у сфері регулювання адвокатури й адвокатської діяльності, правової допомоги тощо, досі не приведене у відповідність до норм статей 59 та 131² Конституції України, і всупереч їм продовжує використовувати термін «правова допомога». З огляду на це необхідним є перегляд законодавчих, підзаконних актів і актів органів адвокатського самоврядування задля належного закріплення й правильного тлумачення поняття «професійна правнича допомога», яке визначає сутність адвокатської діяльності на сучасному етапі.

Список використаних джерел

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.

2. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. *Відом. Верхов. Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу) від 30 вересня 2009 № 23-рп/2009. *Офіц. вісн. України*. 2009. № 79. Ст. 2694.
4. Головань І. В. До питання про поняття адвокатської діяльності *Адвокат*. 2012. № 1. С. 12–15.
5. Ісакова В. М. Право на правову допомогу в системі прав людини *Вісн. Акад. прав. наук України*. 2012. № 4(71). С. 337–345.
6. Вільчик Т. Б. Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10. Харків, 2016. 42 с.
7. Чебаненко А. Правова допомога і правові послуги – «дві великі різниці». *Закон і Бізнес*. 2001. № 7. С. 28.
8. Ісакова В. М. Право на правову допомогу як елемент принципу доступності правосуддя. *Форум права*. 2012. № 4. С. 404–410. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12ivmpdp.pdf> (дата звернення: 17.08.2017).
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
10. Омельченко Т. В. Законодавче закріплення терміна «правова допомога». *Форум права*. 2012. № 3. С. 500–504.
11. Обловацька Н. О. Поняття адвокатської діяльності в Україні та Росії. *Адвокат*. 2011. № 11(134). С. 45–48.
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника): від 16.11.2000 № 13-рп/2000. *Офіц. вісн. України*. 2000. № 47. Ст. 2045.
13. Титикало Р. С. Детермінація визначення «Правова та юридична допомога» в теорії адміністративного права. *Крим. юрид. вісн.* 2008. № 1 (2). С. 292–296.
14. Правила адвокатської етики: затв. Звітньо-виборним з'їздом адвокатів України від 9 черв. 2017. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/3ae9a115a40b9a5bc04f_file.pdf (дата звернення: 17.08.2017).
15. Лапкін А. В. Судове право України. Харків: Право, 2016. 148 с.

References

1. Pro advokaturu ta advokatsku diialnist: Zakon Ukrainy vid 05.07.2012. № 5076-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2013. № 27. St. 282.
2. Pro bezoplatnu pravovu dopomohu: Zakon Ukrainy vid 02.06.2011. № 3460-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2011. N 51. St. 577.
3. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Holovanian Ihoria Volodymyrovycha shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen statti 59 Konstytutsii Ukrainy (sprava pro pravo na pravovu dopomohu) vid 30 veresnia 2009 r. № 23-rp/2009. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2009. № 79. St. 2694.
4. Holovan I. V. Do pytannia pro poniattia advokatskoj diialnosti Advokat. 2012. № 1. S. 12–15.
5. Isakova V. M. Pravo na pravovu dopomohu v systemi prav liudyny Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy. 2012. № 4(71). S. 337–345.
6. Vilchuk T. B. Advokatura yak instytut realizatsii prava na pravovu dopomohu: porivnialno-pravovyi analiz zakonodavstva krain Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.10. Kharkiv, 2016. 42 s.
7. Chebanenko A. Pravova dopomoha i pravovi posluhy – «dvi velyki riznytsi». Zakon i Biznes. 2001. № 7. S. 28.

8. Isakova V. M. Pravo na pravovu dopomohu yak element pryntsyphu dostupnosti pravosuddia. Forum prava. 2012. № 4. S. 404–410. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12ivmpdp.pdf>. (data zvernennia: 17.08.2017).
9. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / Uklad, i holov, red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: VTF «Perun», 2005. 1728 s.
10. Omelchenko T. V. Zakonodavche zakriplennia terminu «pravova dopomoha». Forum prava. 2012. № 3. S. 500–504.
11. Oblovatska N. O. Poniattia advokatskoi diialnosti v Ukraini ta Rosii. Advokat. 2011. № 11(134). S. 45–48.
12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym zvernenniam hromadianyna Soldatova Hennadiia Ivanovycha shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen statti 59 Konstytutsii Ukrainy, statti 44 Kryminalno-protsesualnoho kodeksu Ukrainy, statei 268, 271 Kodeksu Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia (sprava pro pravo vilnoho vyboru zakhysnyka) : vid 16.11.2000 № 13-rp/2000. Ofitsiinyy visnyk Ukrainy. 2000. № 47. St. 2045.
13. Tytykalo R. S. Determinatsiia vyznachennia «Pravova ta yurydychna dopomoha» v teorii administratyvnoho prava. Krymskyi yurydychnyy visnyk. 2008. № 1 (2). S. 292–296.
14. Pravyla advokatskoi etyky: zatverdzeni Zvitno-vybornym z'izdom advokativ Ukrainy vid 09 chervnia 2017 r. URL: http://unba.org.ua/assets/uploads/3ae9a115a40b9a5bc04f_file.pdf. (data zvernennia: 17.08.2017).
15. Lapkin A. V. Sudove pravo Ukrainy. Kharkiv: Pravo, 2016. 148 s.

Шандула А. А., доцент, кандидат юридических наук, доцент кафедры организации судебных и правоохранительных органов Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков
e-mail: shandula1961@gmail.com
ORCID 0000-0002-8055-0138

Роль адвокатуры в реализации права личности на профессиональную юридическую помощь

Статья посвящена рассмотрению роли адвокатуры в реализации права личности на профессиональную юридическую помощь. Анализируются новации в статусе адвокатуры и ее место в механизме обеспечения прав и свобод человека и гражданина в результате Конституционной реформы в части правосудия от 2016 г. Рассматриваются понятие, признаки и содержание термина «профессиональная юридическая помощь», проводится его сравнение с понятием «правовая помощь». Формулируются предложения по усовершенствованию законодательной регламентации деятельности адвокатуры по оказанию профессиональной юридической помощи.

Ключевые слова: адвокат, адвокатура, адвокатская деятельность, профессиональная юридическая помощь, Конституционная реформа в части правосудия.

Shandula O., assistant professor, candidate of jurisprudence, associate professor of the organization of judicial and law enforcement agencies of National legal university named after Yaroslav the Wise, Ukraine, Kharkiv
e-mail: shandula1961@gmail.com
ORCID 0000-0002-8055-0138

The Role of the Bar in Realization of the Right of the Personality on the Professional Legal Aid

Introduction. The basic law of Ukraine owing to the Constitutional reform regarding justice established the raised guarantees of protection of the rights of the personality. Them treats and

provided by article 59 of the Constitution of Ukraine the right to a professional legal aid. One of the main guarantees of providing this constitutional law of the personality is lawyer activity.

Analysis of the last researches and publications. Previous development of this perspective was carried out by domestic scientists of N. M. Bakayanova, O. And. Banchuck, T. V. Varfolomeeva, T. B. Vilchick, S. O. Ivanitskiy, T. V. Omelchenko, O. G. Yanovskaya, and also foreign scientists of Rene David, M. Mollo, K. Stern, D. Garrett, J. Gorrey, V. Bernam, A. Paterson and others. At the same time, considering importance of this perspective, it is impossible to consider its previous scientific development settled that causes requirement of the new appeal to the matters.

Purpose and research problems. The purpose of the scientific article is definition of a role of the Bar in realization of a constitutional law of the personality on professional legal aid.

Statement of the main material of research and the received results. Innovations in the status of the Bar and its place in the mechanism of ensuring the rights and freedoms of the person and the citizen as a result of the Constitutional reform regarding justice from 2016 are analyzed. The concept, signs and contents of the term «the professional legal aid» is considered, comparison with the concept “legal aid” is carried out it. Offers on improvement of a legislative regulation of activity of the bar on rendering of the professional legal aid are formulated.

Conclusions. Revision legislative and bylaws for appropriate fixing and the correct application of concept «a professional legal aid», defining essence of lawyer activity at the present stage is necessary.

Key words: the lawyer, the Bar, lawyer activity, the professional legal aid, the Constitutional reform regarding justice.